

4. Zweiter Bericht über die Raumordnung in den Niederlanden. Den Haag 1966.
5. Vijftig jaar droogmaking zuiderzee. Amsterdam 1969.

K N J I Ž E V N O S T

GEOGRAFSKI ZBORNIK XII, SAZU, LJUBLJANA 1971 (I. Vrišer)

Geografski zbornik XII, SAZU, Ljubljana 1971. Žal nam omejeni prostor ne dopušča, da bi o XII. številki Geografskega zbornika obširneje poročali. Zbornik, ki nedvomno sodi med najboljše, sestavljata dve daljši družbenogeografski in dve krajši, pretežno fizičnogeografski razpravi.

Prva študija "Centralni kraji v SR Sloveniji, problemi njihovega omrežja in njihovih gravitacijskih območij" Vladimirja Kokoleta pomeni v mnogih pogledih nekakšno sintezo avtorjevega desetletnega proučevanja urbanizacije in naselbinskega omrežja v Sloveniji. V prvih dveh poglavjih so najprej prikazana teoretična izhodišča, ki se močno opirajo na Christallerjeva načela - kar sicer velja za razpravo v celoti - in sistem centralnih krajev in gravitacijskih območij v Sloveniji s postopki za njihovo opredelitev. Avtor je na podlagi bogatega gradiva, zbranega s svoječasno anketo, izluščil 9 hierarhičnih stopenj centralnih naselij in določil 3 stopnje vpliva za gravitacijska območja središč III., V., -VI., in VII-IX. stopnje. V poglavju o lokacijskih faktorjih in razvojnih težnjah je podal pregled učinkov treh glavnih načel: prometnega, oskrbnega in upravnega na oblikovanje omrežja centralnih naselij, pri čemer je posebno veliko in po recenzentovi sodbi celo nekoliko preveč enostransko pozornost posvetil zgolj upravnemu dejavniku in njegovim vplivom od l. 1945 dalje. V poglavju "Regionalni okvir sistema centralnih krajev" je podan opis gravitacijskih območij in vloge posameznih središč. Prikazanih je 8 pomembnejših gravitacijskih žarišč: Koper, Nova Gorica, Ljubljana, Novo mesto, Celje, Maribor in Murska Sobota, in 6 "podžarišč": Postojna, Jesenice, Trbovlje, Brežice, Slovenj Gradec in Ptuj. Ob teh opisih je nanizal številna spretno zastavljena razmišljanja o njihovem sedanjem in prihodnjem položaju. Docela nova so dognanja v petem poglavju o "podeželskih centralnih naseljih". Čeprav smo o teh drobnih središčih že doslej marsikaj vedeli, je to prvič, da so sistematično obdelana in upoštevana kot členi omrežja centralnih naselij. Na koncu razprave podaja avtor še nekatera razglabljanja o odnosu obravnavane problematike do regionalnega planiranja. Razprava je v celoti vzeta, eden najtemeljitejših in najobširnejših znanstvenih prispevkov o slovenskih naseljih. Je dobro zasnovana in spretno napisana, le v nekaterih metodoloških odstavkih bi lahko bila preprostejša in preglednejša. Razen upravnemu načelu bi bilo treba nekoliko več pozornosti posvetiti tudi drugim faktorjem, kar za majhno območje Slovenije ne bi bilo težko.

Razprava Vladimirja Klemenčiča "Prostorska diferenciacija Slovenije po selitveni mobilnosti prebivalstva" je, kot pravi avtor v uvodu, šele prvi del obširnejše študije o demografskem razvoju in demogeografskih razmerah v Sloveniji v povojnem obdobju. Razprava tudi v resnici ne deluje kot celota, temveč prej kot esej, ki osvetljuje populacijsko problematiko naše republike z nekaterih zanimivih in obenem družbeno aktualnih vidikov. Prvi med njimi obravnava pomen industrializacije kot dejavnika mobilnosti prebivalstva in z njo povezane dnevne migracije industrijske delovne sile v Sloveniji. Avtor je ta, sicer po izvoru "vertikalni družbeni proces" s pomočjo podatkov o številu, strukturi in dejanskem gibanju dnevne migracije delovne sile za leti 1951 in 1961 uspešno prikazal tudi na geografski način, to je kot "horizontalno mobilnost". Po izvoru različno, vendar bogato gradivo mu je dovoljevalo vsestransko, mestoma celo, po mnenju recenzenta, skorajda preveč podrobno in s številkami prenasičeno obravnavanje različnih strukturnih in teritorialnih razmerij in odnosov o delovni sili. Dru-

gi osnovni vidik je posvetil stalnim in sezonskim selitvam slovenskega prebivalstva po občinah in v tujino, to je migracijskemu saldu v letih 1962-1966-1968. Tretji aspekt razprave pa obravnava poroklo naseljenega prebivalstva Slovenije glede na rojitni kraj (po popisu iz l. 1961). V nasprotju s temi analitičnimi poglavji delujejo uvodna metodološka razmišljanja o "selitveni mobilnosti kot elementu socialnogeografskega razvoja v procesu industrializacije" in o "nekaterih značilnostih mobilnosti prebivalstva v industrijski družbi" veliko bolj pregledno in privlačno. Ista ugotovitev velja za nekatere sinteze v teku obravnave (npr. podpoglavje Dnevna migracija kot indikator regionalne diferenciacije Slovenije) in za zaključno ter vsebinsko zelo pomembno poglavje "Regionalna diferenciacija Slovenije po selitveni mobilnosti prebivalstva l. 1961". V njej deli avtor Slovenijo na tri območja: I. močne mobilnosti, II. zmerne mobilnosti ali prehodno območje in III. skrajno šibke mobilnosti ali imobilnosti. Kot kriterij je uporabil v prejšnjih poglavjih analizirane podatke o številu in strukturi dnevnih migrantov in doseljencev. Odlika študije je veliko število različnih podatkov in drobnih navedb, ki pričajo o avtorjevem velikem praktičnem poznavanju slovenskih razmer. Kot pri nekaterih podobnih študijah sta se tudi v tem primeru srečala avtor in urednik s problemom publiciranja večjega števila kart, ki so spremljale rokopis. Veliko jih žal ni bilo mogoče priobčiti.

Razprava o Krajni vasi na Krasu je skupinsko deo treh avtorjev: I. Gamsa, F. Lovrenčaka in B. Ingoliča. Pri proučevanju so sodelovali tudi slušatelj! geografskega oddelka na Uiverzi. Čeprav podnaslov prispevka govori o študiju prirodnih razmer in agrarnem izkoriščanju Krasa, je težišče vendarle na fizičnogeografskih razmerah, medtem ko je Izrabi tal posvečeno zadnje krajše poglavje. Pomembnost razprave je, po recenzentovi sodbi, razen v dragocenih podatkih o našem Krasu (ki je večidel preveč zapostavljen v geografskih raziskavah z izjemo geomorfoloških raziskav), predvsem v večstranskem sintetičnem proučevalnem načinu. To je redek primer,, da so hkrati raziskovali zgradbo površja, klimo, prst, vege'acijo in izrabo tal. Prav zato izzvene fizičnogeografska dognanja močno funkcionalno in manj genetično, kar daje študiji zelo pozitivno obeležje.

V zadnji razpravi "Usad nad Podrago v Vipavski dolini" prikazuje avlor Darko Radinja ia geomorfološki pojav kot "primer porušenega prirodnega ravnotežja v flišni submediteranski pokrajini". V metodološko izvrstno zasnovanem prikazu podajo z osvetitvijo geoloških, hidroloških, vremenskih, morfogenetskih in družbenogeografskih okoliščin vzroke, k' so prispevali k nastanku lega mikro&ecgrafskega pojava, Tako je tudi ta dobro dokumentirane raziskava primer novega, kompleksnejšega in funkcionalnega načina proučevanja v prirodni geografiji, kakršnih si je le še želeli.

I. Vrišer

DROBNI: NOVICE

MARSEILLE - "EUROPORT DU SUD" (T. Šifrer)

Južna obala Francije v bližini izliva reke Ron® je bila že od nekdanj pomembno za daljnovidni promet, saj je to edino področje na obrežju Južne Evrope, ki se mu po široki dolini odpira zložen prehod proti Zopadni in Srednji Evropi. Tako je bil Marseille, tedaj Massilia imenovan, že v starem veku pomembno pristaniško in trgovsko mesto. Tudi v srednjem veku je v mestu cvetela obrt, l. 1599 pa je bila v Marseillu ustanovljena prva trgovska zbornica na svetu. V 19. stoletju, ko je Francija širila in utrjevala svoj kolonialni imperij ir* je bil Marseille izhodiščna jočka za komuniciranje s ko-